

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

פרטי דינים בפרה אדומה

(מ"ב ב') "והוציא אתה" - שלא יוציא אחרת עמה. **כדתנן** (פרה ג,ז): לא הייתה פרה רוצה לצאת, אין מוציאין עמה שחורה. שלא יאמרו שחורה שחטו. ואין מוציאין עמה אדומה, לא יאמרו שתיים שחטו.¹ רבי אומר: לא מן השם הוא זה, אלא משום שנאמר "אתה", לבדה.

(ומבאר) מאן תנא קמא? רבי שמעון היא, דדריש טעמא דקרא.

מאי בינייהו? איכא בינייהו דאפיק חמור בהדה (לתנא קמא מותר, שאין חשש לשמא יאמרו).

(מ"ג א') "וְשַׁחַט אֶתָּה" - שלא ישחוט אחרת עמה.

"וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרָז וְאֲזוּב וְשָׁנִי תוֹלַעַת" - לשמואל (שאמר קבלה והזאה נעשו באלעזר), דאפילו בכהן הדיוט (וכל שכן לרב שמכשיר גם קבלה בכהן הדיוט).

"וְכִבֵּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן" - בכיהונו (שבבגדי כהונה נעשית, ולא בבגדי חול).

"וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד הָעֶרֶב" - כהן בכיהונו לדורות (ללמד על פרה הנעשית לדורות שצריכה בגדי כהונה).

"וְאִסַּף אִישׁ טְהוֹר (את אֶפֶר הַפָּרָה) וְהִנִּיחַ (מחוץ למִחְנֶה בְּמָקוֹם טְהוֹר)" - 'איש' להכשיר את הזר. 'טהור', להכשיר את האשה. 'וְהִנִּיחַ', מי שיש בו דעת להניח, יצאו חרש שוטה וקטן, שאין בהן דעת להניח.

תנן התם (פרה ה,ד): הכל כשרין לקדש (לתת מים על האפר בכלי חרס), חוץ מחרש שוטה וקטן. רבי יהודה מכשיר בקטן, ופוסל באשה ובאנדרוגינוס.

(ואמרינן דלרבנן) "וְלָקַחוּ... וְנָתַן..."², דאפילו שקלי תרי (את האפר), ויהיב חד (על המים).³

תניא: הכל כשרין להזות, חוץ מטומטום ואנדרוגינוס ואשה. וקטן שיש בו דעת, אשה מסייעתו, ומזה.

ואמרינן דרבי יהודה פליג (ופוסל קטן להזאה, ומכשיר אשה).

(מ"ג ב') "וְהִזָּה הַטְּהוֹר עַל הַטָּמֵא" - טהור, מכלל שהוא טמא (שיוצא מכלל טומאה). לימד על טבול יום שכשר בפרה.

שיטות הראשונים

שלא יוציא אחרת עמה: מבאר בגמרא דתנא קמא הוא רבי שמעון, דדריש טעמא דקרא. וטעם האיסור, שלא יאמרו

¹ וקיימא לן שכל מלאכות הנעשות עמה פוסלות אותה, כדתנן (פרה ד,ד): כל העוסק בפרה מתחילה ועד סוף פוסלין אותה במלאכה. ולקמן (מ"ג א') נמי אמרינן: ושחט אותה, שלא ישחוט אחרת עמה. רש"י.

² במדבר, פ' חוקת, יט,ז: וְלָקַחוּ לְטָמֵא מֵעֵפֶר שְׂרָפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מִיַּם חַיִּים אֶל פְּלִי.

³ כתב ב'ליקוטי הלכות' (עין משפט, אות ת) לא מצאתי זה ברמב"ם.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שתיים שחטו.⁴ ולכן, אם הוציא חמור בהדה, מותר. אבל רבי לא דריש טעמא דקרא, ואף חמור אסור להוציא. **והרמב"ם** נקט לשון תנא קמא.⁵ **והמאירי** כתב שיש פוסקים שאף בהמה טמאה אינו מוציא עמה.⁶

וכנס בגדיו הכהן בכיהונו: כתב **הרמב"ם** "והעושה אותה לובש ארבעה פלים שלכהן הדיוט, בין שעשה אותה כהן גדול בין שעשה אותה כהן הדיוט."⁷

ואסף איש טהור והניח: כתב **הרמב"ם**, "ומנין שאספת האפר בכל אדם מישראל חוץ מחרש שוטה וקטן? שנאמר: "ואסף איש טהור" (במדבר יט, ט) - מכלל שאינה צריכה כהן; וכאלו נאמר 'אדם טהור', בין איש בין אשה."⁸

מי כשר לקדש: פסק **הרמב"ם** כחכמים, וכתב, "הכל כשרין לקדש חוץ מחרש שוטה וקטן".

מי כשר להזות: פסק **הרמב"ם** כחכמים, וכתב, "הכל כשרין להזות, חוץ מאשה וטמטום ואנדרגינס ותינוק שאין בו דעת; אבל קטן שיש בו דעת - כשר להזות... קטן שיש בו דעת שהזה והאשה מסעדתו, כגון שאחזה לו המים בידה - הזיתו כשרה, ובלבד שלא תאחז בידו בשעת הזיה; ואם אחזה - הזיתו פסולה."⁹

טבול יום כשר בפרה: כתב **הרמב"ם**, "כל העוסקין בפרה מתחלה ועד סוף, שהיו טבולי יום - כשרים למעשה הפרה, לקדש ולהזות מאפריה, ואף על פי שעדין לא העריב שמשו, שזה שנאמר בכל הפרשה "איש טהור" - הוא הטהור למעשר שני; אף על פי שאינו טהור לתרומה עד שיעריב שמשו, הרי הוא טהור לפרה."¹⁰

⁴ וכתב המאירי, שגם כל בהמה טהורה, אסור להוציא עם הפרה האדומה.

⁵ והתקשו האחרונים, הרי הרמב"ם פסק דלא כרבי שמעון דדריש טעמא דקרא. ולכן פסק (הל' מלוה ולווה ג, א) אלמנה, בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה, אין ממשכנין אותה. ודלא כרבי שמעון (בבא מציעא קט"ו א'), דאמר רק עניה אין ממשכנין אותה, שאתה חייב להחזיר לה, ואתה משיאה שם רע בשכנותיה, דדריש טעמא דקרא. וכן לגבי השקאה של שתי סוטות כאחת (ראה סוטה ח' א') פסק דלא כרבי שמעון (ראה הל' סוטה ד, ב). וכן התקשה ב'ליקוטי הלכות' (עין משפט אות מ).

⁶ מפני שהוא פוסק כדעת האומר 'אותה' לבדה בלא שום בהמה אחרת עמה, ומגזירת הכתוב, ולא מטעם אחר. מקורות: רמב"ם (הל' פרה אדומה ד, ב). מאירי (מ"ב ב', ד"ה אין שוחטין).

⁷ והמשנה למלך נשאר בצ"ע על דברי הרמב"ם, שכן מקור הדין הוא מהספרי, שם למדים גזירה שווה, 'חוקה' האמורה בפרה אדומה, מ'חוקה' האמורה ביוה"כ. מה להלן בבגדי לבן, אף כאן בבגדי לבן הכתוב מדבר. והובאה הברייתא ברמב"ם (בפירוש המשנה, פרה ד, א). ובגדי לבן שהיה לובש כהן גדול ביוה"כ, לא היה בהם כלאים, ואינם דומים לבגדי כהן הדיוט, שאבנטו היה של כלאים (ראה סוגיא לעיל, י"ב ב', וכן פסק הרמב"ם). וראה 'ליקוטי הלכות' (זבח תודה, ד"ה כהן). מקורות: רמב"ם (הל' פרה אדומה א, יב).

⁸ מקורות: רמב"ם (הל' פרה אדומה ד, ז).

⁹ מקורות: רמב"ם (הל' פרה אדומה י, ו).

¹⁰ מקורות: רמב"ם (הל' פרה אדומה א, ג).

נתיבי הלכה - הדף היומי

השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

המשך עבודת היום משחיטת פרו ואילך

(מ"ג ב') **משנה:** שחטו (הכהן הגדול את פרו) וקבל במזרק את דמו, ונותנו למי שהוא ממרס (מנער) בו על הרובד הרביעי (השורה הרביעית) שבהיכל, כדי שלא יקרוש.¹¹

(ומקשה) והכתיב "וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד"¹²!

(ומתרץ) **תני:** של היכל (כשיוצא מן ההיכל לעזרה, מונה את הרובדין).

(המשך **משנה:**) נטל מחתה ועלה לראש המזבח (שבעזרה) ופנה גחלים אילך ואילך וחותרה (נוטל גחלים במחתה) מן המעוכלות הפנימיות, וירד והניחה (את המחתה עם הגחלים) על הרובד הרביעי שבעזרה.

שיטות הראשונים

שחיטת פרו וחתיית הגחלים במחתה: כתב הרמב"ם "ואחר כך מגריל על שני השעירים... ובא לו אצל פרו שניה, וסומך שתי ידיו על ראשו, ומתודה ודוי שני... ואחר כך שוחט את הפר, ומקבל את דמו, ונותנו למי שהוא מנדנדו שלא יקרוש על הרובד הרביעי שלהיכל מבחוץ, ונוטל את המחתה, וחותרה בה אש מעל המזבח מן הסמוך למערב, שנאמר: "מעל המזבח מלפני יי" וירד ומניחה על הרובד שבעזרה."¹³

על הרובד הרביעי: רש"י פירש, כל הרצפה עשויה שורות שורות טבלאות אבני שיש, וכל שורה קרויה רובד. והרמב"ם פירש, מצטבה.¹⁴

¹¹ כשישהה עד שתעשה עבודת הקטורת, כמו שסדורות בפרשה. רש"י.

¹² ויקרא, פר' אחרי מות, טז, יז. ומוקמינן לה לקמן בשמעתין בשעת הקטורת, ואת אמרת ממרס בו על הרובד רביעי שבהיכל. רש"י.

¹³ מקורות: רמב"ם (הל' עבודת יוה"כ ד, א).

¹⁴ וביאר הרב קאפח, שעניינה אצטבה עשויה מבניין כדי לשבת עליה. עיי"ש. מקורות: רמב"ם (פיה"מ ד, ג).